

Nr 20.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden för avlönande av präster m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 10 mars 1950 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 173, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden föreslagit riksdagen att *dels* antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat *dels ock* med bifall till under särskilda punkter upptagna förslag

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad *föredraganden, statsrådet Quensel*, under förevarande punkt förordat meddela bestämmelser angående provisoriskt lönetillägg åt vissa präster, särskild gottgörelse åt vissa prästgårdsinnehavare för uppvärmningskostnad, semesterkostnadsbidrag åt präster, provisoriskt nyreglerad emeritilön och familjepension från kyrkofonden samt provisoriskt representationsbidrag åt biskoparna, att gälla tills vidare, beträffande semesterkostnadsbidraget under kalenderåret 1951 och i övrigt för tiden intill den 1 juli 1951, ävensom medgiva, att samtliga ifrågakvarande förmåner må bestridas ur kyrkofonden;

2. medgiva, att för prästerlig verksamhet utom riket må ur kyrkofonden för tiden till och med utgången av juni 1951 utgå anslag till avlönande av utlandspastorerna i överensstämmelse med vad *föredraganden* förordat;

3. medgiva, att för tillfällig arbetshjälp åt domkapitlen i samband med den nya kyrkomusikerorganisationens ikraftträdande må i enlighet med Kungl. Maj:ts beprövande ur kyrkofonden utgå högst 40 000 kronor;

4. medgiva, *dels* att anslaget för innevarande budgetår ur kyrkofonden för anlåtande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband må överskridas med belopp, som blir erforderligt för gäldande av kostnaderna för en inom ecklesiastikdepartementet pågående fortsatt översyn av det ecklesiastika arrendeväsendet och vad därmed äger samband, *dels ock* att för anlåtande av biträde vid handläggning inom eck-

lesiastikdepartementet av boställsärenden och vad därmed äger samband må för tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1951 i enlighet med Kungl. Maj:ts beprövande ur kyrkofonden utgå högst 25 000 kronor;

5. medgiva, att till f. d. kyrkoherden H. R. Stintzing må, räknat från och med den 1 januari 1950, tills vidare under hans återstående livstid ur kyrkofonden utgå pension med ett belopp av 4 800 kronor för år jämte rörligt tillägg därå;

6. medgiva, att, utöver det i 1925 års lag om resanslag fastställda beloppet å 200 000 kronor till tillfälliga resanslag, anslag må ur kyrkofonden utgå till fyllnadsersättningar åt prästerna med högst 90 000 kronor för deras resekostnader under år 1948 samt högst 150 000 kronor för deras resekostnader under år 1949;

7. medgiva, att anslaget ur kyrkofonden för avlönande av för särskild prästerlig tjänstgöring inom riket anställda präster må tills vidare från och med den 1 juli 1950 utgå i överensstämmelse med vad föredraganden förordat.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen före propositionens avlämnande väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 251 i första kammaren av herr *Eskilsson* m. fl. samt nr 300 i andra kammaren av fru *Boman* m. fl. Motionerna, vilka äro likalydande, utmyнна i yrkande, »att riksdagen måtte för sin del besluta, att det högsta belopp, som av kyrkofondens medel årligen må tillerkännas präster som tillfälliga reseanslag, ändras från 200 000 kronor till 300 000 kronor samt att ersättning retroaktivt måtte utgå till de präster, vilkas resekostnader i tjänsten från och med 1949 överskridit dem tillerkända tillfälliga resanslag».

I fråga om de i propositionen och motionerna åberopade skäl, för vilka redogörelse icke lämnas här nedan, får utskottet hänvisa till propositionen och motionerna.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Förlängning på ett år föreslås för de tidsbegränsade, genom anslag ur kyrkofonden bekostade särskilda provisoriska förmåner åt biskoparna och andra präster och deras efterlevande, som beviljades av 1948 års riksdag i form av provisoriskt lönetillägg, särskild gottgörelse åt prästgårdsinnehavare för uppvärmningskostnad, provisorisk förbättring av semesterkostnadsbidrag och av emeritilöner och familjepensioner samt provisoriskt representationsbidrag åt biskoparna. Förlängning på ett år föreslås också av grunderna för anslag till avlöning av utlandspastorerna.

Anslag ur kyrkofonden äskas för tillfällig arbetshjälp åt domkapitlen och för anlitande av biträde vid handläggning inom eklelesiastikdepartementet av boställsärenden.

Pension föreslås få utgå till f. d. kyrkoherden H. R. Stintzing, vilken avgått utan rätt till emeritilön.

Slutligen föreslås viss höjning av det belopp för år, vartill de s. k. tillfälliga resanslagen högst må uppgå, samt av de för reseersättning åt stifts- och kontraktsadjunkter avsedda medlen.

1. Provisoriska avlönings- och pensionsförmåner åt vissa präster och deras efterlevande.

Genom beslut av 1948 års riksdag tillerkändes vissa prästerliga befattningshavare och deras efterlevande provisoriska tilläggsförmåner i avlönings- och pensionshänseende. De provisoriska förmånerna avsågo provisoriskt lönetillägg åt vissa präster, särskild gottgörelse åt vissa prästgårdsinnehavare för uppvärmningskostnad, semesterkostnadsbidrag åt präster, provisoriskt nyreglerad emeritilön och familjepension från kyrkofonden samt provisoriskt representationsbidrag åt biskoparna. De provisoriska bestämmelserna skulle gälla tills vidare, beträffande semesterkostnadsbidraget under kalenderåret 1949 och i övrigt för tiden intill den 1 juli 1949. Samtidigt medgavs, att samtliga ifrågasvarande förmåner fingo bestridas ur kyrkofonden.

Genom beslut av 1949 års riksdag beslöts förlängning av de ifrågasvarande provisoriska tilläggsförmånerna (prop. nr 169, punkt 1; riksd. skriv. nr 373). De provisoriska bestämmelserna äga alltså giltighet intill utgången av kalenderåret 1950 respektive intill den 1 juli 1950.

Beträffande den närmare innebörden av de sålunda antagna avlöningsbestämmelserna och nuvarande löneförhållanden i övrigt för prästerskapet hänvisas till propositionen nr 204 till 1949 års riksdag s. 11—36. I fråga om det vid höstsessionen av samma riksdag fattade principbeslutet rörande prästlönerna hänvisas likaledes till nämnda proposition samt till sammansatt stats- och första lagutskotts utlåtande nr 2 till 1949 års riksdag.

Föredraganden. I årets statsverksproposition, bilagan För flera huvudtitlar gemensamma frågor, har chefen för finansdepartementet vid behandlingen av frågan om provisoriskt lönetillägg åt bland andra prästerna uttalat, att för nästa budgetår icke ifrågasattes någon ändring i av riksdagen för innevarande budgetår godkända grunder.

Vad sålunda uttalats bör ock gälla beträffande övriga delar av den provisoriska avlönings- och pensionsregleringen för präster. I anslutning till prästlönekommitténs förslag förordar jag alltså förlängning på oförändrade grunder under ännu ett år av de av 1948 års riksdag beslutade provisoriska bestämmelserna.

2. Anslag till särskild prästerlig verksamhet utom riket.

Vid 1949 års riksdag fattades beslut angående anslag till utlandspastorernas avlöning till och med utgången av juni 1950 samt om bidrag till sjömansvårdsstyrelsen för avlönande av i dess tjänst i utlandet anställda präster tills vidare från och med den 1 juli 1949 (prop. nr 169 och riksd. skriv. nr 373). Beslutet innebar i huvudsak, att den dittills gällande provisoriska löneregleringen för utlandspastorerna skulle prolongeras för tiden 1 juli 1949—30 juni 1950 med endast den ändringen, att viss höjning skulle, i den mån så prövades erforderligt, kunna av Kungl. Maj:t beslutas i fråga om de till utlandspastorerna utgående tillfälliga utlandstilläggens grundbelopp. Beträffande bidraget till sjömansvårdsstyrelsen innebar beslutet, att avlöningsbidrag med 10 500 kronor för år skulle utgå för var och en av tio tjänster.

Föredraganden ifrågasätter icke någon ändring i vad sålunda beslutats samt erinrar, i fråga om sjömansprästerna, att då 1949 års riksdags beslut i detta hänseende äger giltighet tills vidare, något nytt beslut i förevarande anslagsfråga nu icke erfordras.

3. Anslag ur kyrkofonden för tillfällig arbetshjälp åt domkapiteln i samband med kyrkomusikerreformens ikraftträdande.

I proposition till riksdagen den 1 april 1949, nr 199, framlade Kungl. Maj:t förslag till nya grunder för kyrkomusikerorganisationen samt för kyrkomusikernas anställnings- och avlöningsförhållanden. Riksdagen godkände förslagen med vissa ändringar (första lagutskottets utl. nr 39; riksd. skriv. nr 327).

Enligt de sålunda beslutade grunderna skola för kyrkomusikerverksamheten rikets stift indelas i kyrkomusikerdistrikt. Distriktsindelningen skall i regel fastställas av vederbörande domkapitel; dock skall indelningsfråga i vissa fall underställas Kungl. Maj:t för prövning. I varje kyrkomusikerdistrikt skall finnas en organisttjänst eller en kantorstjänst. Vilken av nämnda två tjänstetyper, som skall finnas i de särskilda distrikten, fastställas i regel av domkapitlet, dock att även i detta fall frågan under vissa förutsättningar skall underställas Kungl. Maj:t för avgörande. I undantagsfall skall i stället för organist eller kantor kunna anställas orgelspelare. Tillstånd härtill skall lämnas av domkapitlet.

Vid ikraftträdandet av den nya kyrkomusikerorganisationen måste beslut i fråga om såväl distriktsindelning som tjänstetyp meddelas beträffande samtliga församlingar i riket. Då — såsom framgått av det föregående — de flesta besluten därvid skola fattas av domkapiteln, kommer arbetsbördan vid domkapiteln att under en begränsad tidsperiod öka högst väsentligt.

Föredraganden anför bland annat:

Jag vill erinra om att 1947 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 295, s. 52—53) medgav, att för anskaffande av arbetshjälp åt domkapitlen vid en preliminär indelning av stiftet i kyrkomusikerdistrikt fick för budgetåret 1947/48 i enlighet med Kungl. Maj:ts beprövande ur kyrkofonden utgå högst 30 000 kronor. Motsvarande anordning synes lämplig även för nu förevarande fall. Med hänsyn till att de av 1949 års riksdag godkända grunderna för den nya kyrkomusikerorganisationen i väsentliga avseenden skilja sig från dem, som lågo till grund för 1947 års preliminära indelning, kan den definitiva indelning, som nu skall verkställas, icke utan vidare bygga på den preliminära indelningen. Till viss del torde dock den gjorda indelningen kunna underlätta den indelning, som nu skall verkställas. Å andra sidan omfattar det arbete, för vilket extra arbetskraft bör beviljas, även besluten om tjänstetyp i de nya distrikten. Med hänsyn härtill torde kostnaderna böra uppskattas något högre än år 1947. Det erforderliga beloppet till täckande av de motsedda kostnaderna synes kunna beräknas till sammanlagt högst 40 000 kronor. De för ändamålet behöfliga medlen synas lämpligen böra bestridas ur kyrkofonden.

4. Anslag ur kyrkofonden för anlitande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband.

Jämlikt stadgande i 6 § kyrkofondslagen skall ur kyrkofonden gäldas bland annat anslag, som Kungl. Maj:t och riksdagen finna skäligt ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlitande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband. Under en följd av år ha inom ecklesiastikdepartementet särskilda experter varit samsatta med sådana arbetsuppgifter. På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen medgivit, att anslag ur kyrkofonden för ifrågasvarande ändamål finge utgå, för ett vart av budgetåren 1945/46 och 1946/47 7 000 kronor samt från och med budgetåret 1947/48 15 000 kronor.

De från och med budgetåret 1947/48 förhöjda anslagsbeloppen ha till väsentlig del åtgått till vissa av särskilda experter verkställda utredningar rörande dels det ecklesiastika arrendeväsendet, dels tjänsteorganisationen för kyrkomusikerna. För budgetåret 1948/49 medgav riksdagen (skriv. 1949: 373), att anslaget finge överskridas med belopp, som bleve erforderligt för gäldande av kostnaderna för dessa två utredningar.

Föredraganden. Under innevarande budgetår har jag jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat ytterligare experter och en sakkunnig för att biträda vid den inom ecklesiastikdepartementet pågående fortsatta översynen av det ecklesiastika arrendeväsendet och vad därmed äger samband. Då på grund härav förevarande anslag för innevarande budgetår kan

komma att överskridas, synes erforderligt utverka medgivande av riksdagen, att det överskjutande beloppet, vilket ännu icke kan fixeras, får avföras på kyrkofonden.

Vad angår nästa budgetår, torde medelsbehovet för här ifrågasvarande ändamål böra beräknas till ett till 25 000 kronor förhöjt belopp.

5. Pension åt f. d. kyrkoherden H. R. Stintzing.

Kyrkoherden i Guldsmedshyttans pastorat av Västerås stift Hugo Roderich Stintzing, som är född den 7 november 1885, erhöll genom beslut av domkapitlet i Västerås den 23 augusti 1949 på egen begäran avsked från och med den 1 januari 1950 från sin kyrkoherdetjänst och prästämbetet. Samtidigt med att han begärde avsked anhöll Stintzing i en till Kungl. Maj:t ställd ansökan att nådevägen få sig tilldelad emeritilön. I ansökningen uppgav Stintzing bland annat, att han på grund av sin religiösa åskådning funnit sig icke böra stå kvar i kyrkans prästämbete.

Beträffande Stintzing inhämtas av handlingarna, att han prästvigdes den 24 maj 1925, att han av domkapitlet förordnats att fr. o. m. den 1 juni 1925 tills vidare uppehålla komministerstjänsten vid Åsen i Älvdalens pastorat, att han den 14 november 1925 av domkapitlet utnämndes till komminister i nämnda pastorat, att han den 20 maj 1938 av Kungl. Maj:t utnämndes till kyrkoherde i Guldsmedshyttans pastorat samt att han icke åtnjutit sådan tjänstledighet som enligt bestämmelserna i emeritilönelagen kunnat berättiga honom till emeritilön vid avgång före fyllda 70 år.

Domkapitlet erinrar, att Stintzing, därest intet oförutsett inträffat, skulle ha blivit skyldig att avgå med emeritilön den 1 april 1956. Efter sitt nu beviljade avsked från prästämbetet kunde Stintzing emellertid icke påräkna emeritilön i vanlig ordning. Domkapitlet tillstyrker, att Stintzing av nåd beviljas den pension, som med hänsyn till längden av hans tjänstgöring kan befinnas skälig, samt att han bibehålles vid rätten till pension för sina efterlevande.

Statskontoret konstaterar, att Stintzing icke uppfyller fordringarna för att erhålla emeritilön, samt anför vidare i huvudsak följande.

Anledningen till att Stintzing sökt och erhållit avsked från prästämbetet uppgives ha varit, att han till följd av förändring i sin religiösa åskådning »icke funnit sig böra kvarstå i kyrkans prästämbete». Frågan om emeritilön åt prästman, som erhållit avsked av sådan anledning, torde, såvitt ämbetsverket har sig bekant, icke tidigare ha varit föremål för statsmakternas prövning. Ämbetsverket vill emellertid erinra om att ett med förevarande fråga likartat spörsmål behandlats i samband med förslaget till ändrad lagstiftning om ämbetsbrott av präst (prop. nr 94, 1948). I anslutning till denna lagstiftning föreslogs nämligen ett tillägg till kyrkolagen av innehåll att, om någon, som innehar prästerlig befattning inom svenska kyrkan, avfaller från kyrkans lära, han skall vara pliktig avgå från befattningen. Före-

dragande departementschefen framhöll med anledning av detta förslag, att enligt hans mening starka skäl talade för att den präst, som förklarades skyldig avgå på grund av avfall, i regel borde kunna påräkna viss pension samt tillade, att denna fråga lämpligen torde böra lösas i den utredning, som omhänderhades av 1946 års prästlönekommitté, samt att intill dess dennas förslag kunde bli genomfört, frågan borde få lösas genom särskilda beslut av riksdagen från fall till fall.

I den proposition med förslag till avlöning för präster m. m. som förelades 1949 års riksdag har Kungl. Maj:t anslutit sig till vad prästlönekommittén föreslagit beträffande pensionering av präster. Enligt detta förslag skulle prästernas pensionering regleras efter i stort sett samma grunder som för närvarande gälla för statstjänstemännen. Detta torde innebära, att bestämmelser om tjänstelivränta skulle bli tillämpliga även för prästerliga befattningshavare. Några särbestämmelser i pensionshänseende för prästmän, som tvingas avgå på grund av avfall från kyrkans lära, har prästlönekommittén icke — enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat — för avsikt att föreslå. Enligt kommitténs mening borde nämligen icke förmånligare regler gälla för dem, som tvingas avgå på grund av avfall, än för dem, som avgå av annan anledning. Därest pensionsbestämmelser i enlighet med kommitténs förslag redan varit utfärdade, skulle sålunda Stintzing hava erhållit en viss tjänstelivränta.

Med hänsyn till Stintzings levnadsålder och långa prästerliga tjänstgöring har statskontoret icke velat motsätta sig att Kungl. Maj:t hos riksdagen utverkar viss årlig livränta åt Stintzing. Ämbetsverket har därvid förordat, att livräntan bestämmes till 5 700 kronor för år. Å denna livränta borde, framhåller statskontoret vidare, på sätt gäller för tjänstelivränta, icke utgå rörligt tillägg.

Statskontorets förslag innebär en avkortning av nu utgående full pension, vilken i förevarande fall skulle ha uppgått till 7 572 kronor jämte 12 procent rörligt tillägg därå.

Föredraganden. Med hänsyn till föreliggande omständigheter vill jag icke motsätta mig, att Stintzing av kyrkofondens medel erhåller bidrag till sitt uppehälle under sin återstående livstid, utan hinder av att han avgått under sådana förhållanden att han icke uppfyller kraven för erhållande av emeritilön.

För egen del vill jag — när det i avbidan på en blivande pensionsreglering för präster synes angeläget att icke meddela beslut, som kunna verka föregripande på en sådan pensionsreglering — förorda, att Stintzing erhåller en pension, bestämd till belopp, som efter mera fri prövning kan anses skäligt med hänsyn till hans tjänstgöring och i övrigt föreliggande förhållanden. Med utgångspunkt härifrån tillstyrker jag, att åt Stintzing utverkas en pension till belopp av 4 800 kronor för år, med rätt för honom att därå åtnjuta rörligt tillägg.

Med hänsyn till gällande bestämmelser påkallar framställningen, i vad den avser familjepension, icke någon åtgärd.

6. Resekostnadsersättning åt församlingspräst.

Jämlikt lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat, sådan den lyder efter vissa år 1937 gjorda tillägg, äger Kungl. Maj:t — i regel i samband med fastställande av löne-regleringen för prästerskapet i vederbörande pastorat — tillerkänna i pastoratet tjänstgörande kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt ett fast resanslag av högst 500 kronor för år såsom ersättning för dennes utgifter »för skjuts för resor i tjänsteärenden». Storleken av resanslaget bestämmes med hänsyn till i första hand pastoratets ytvidd, förekomsten av duplication, särskild pastorsexpedition å annan plats än den där prästen är boende, avlägset belägna predikoställen etc. Har präst biträde av pastorsratsadjunkt eller har i pastoratet anställd kyrkoadjunkt ej tillagts eget resanslag, bedömes adjunktstagarens behov av resanslag även med hänsyn till dennes kostnader för adjunktens resor.

För den händelse det fasta resanslaget skulle visa sig otillräckligt för bestridande av prästens kostnader för året för egna och adjunkts tjänsteresor, i den mån dessa kostnader icke anses ha ersatts honom genom hans reglerade lön eller arvode, kan han i efterhand såsom bidrag till täckande av de för respektive år överskjutande kostnaderna erhålla ett tillfälligt resanslag, vilket efter ansökan — styrkt med utförlig resespecifikation — tilldelas honom av domkapitlet omedelbart ur kyrkofonden. För detta ändamål ställer Kungl. Maj:t årligen, efter därom av domkapitlet för nästförlutet kalenderår gjord rekvisition, erforderligt belopp till domkapitlets förfogande, dock att jämlikt stadgande i 5 § resanslagslagen därtill icke må något år användas mer än sammanlagt 200 000 kronor av kyrkofondens medel. I 3 kap. A reglementet den 15 februari 1935 (nr 17) för prästerskapets avlöning äro närmare bestämmelser meddelade om villkoren för erhållande och sättet för bestämmande av tillfälligt resanslag. Tillfälligt resanslag har i allmänhet kunnat utbetalas till vederbörande präst först ett bra stycke fram på året efter det, varunder tjänsteresorna företagits. För att i någon mån avhjälpa denna olägenhet medgav Kungl. Maj:t den 4 juni 1948 domkapitlet att, efter särskild ansökan, redan under det löpande året tilldela präst, som för året åtnjöt fast resanslag, ett förskott ur kyrkofonden till bestridande av sådana utgifter under året för egna och adjunkts resor i tjänsteärenden, som beräknades icke kunna täckas av det fasta resanslaget. Förskottet borde normalt bestämmas till 75 procent av det tillfälliga resanslag, som prästen åtnjutit för föregående år.

I 6 § lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond, vilket lagrum anger kyrkofondens utgifter, stadgas i första stycket, att av kyrkofonden skall gäldas kostnad för avlöande av präster, som avses i prästlönerregleringslagen, i den omfattning, som är närmare angiven i bland annat lagen om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.

Det i 1925 års lag maximerade beloppet visade sig under den närmaste tiden därefter väl förslå. Först under den senare delen av 1940-talet har belastningen å anslaget konstant överskridit 100 000 kronor. Summan av beviljade tillfälliga resanslag uppgick sålunda för 1942 till 68 410 kronor, för 1943 till 83 282 kronor, för 1944 till 101 524 kronor, för 1945 till 121 930 kronor, för 1946 till 154 076 kronor samt för 1947 till 192 034 kronor. De fasta resanslagen torde för närvarande uppgå till sammanlagt omkring 915 000 kronor. Vid fördelningen år 1949 av anslaget för 1948 visade sig emellertid det maximerade beloppet å 200 000 kronor ej längre förslå. Domkapitlen hade i sina rekvisitioner efter preliminär granskning begärt sammanlagt 291 207 kronor. Då detta med nära 32 procent översteg maximibeloppet, nödgades Kungl. Maj:t vid anslagsfördelningen göra en motsvarande schablonmässig reducering för varje stift av det belopp, som eljest bort ställas till domkapitlets förfogande för de godkända resekostnaderna.

För de enskilda prästerna, vilka givetvis haft fog för att räkna med full gottgörelse för sina verifierade och godkända kostnader, innebar detta Kungl. Maj:ts beslut helt naturligt en stor besvikelse. Beslutet föranledde också omedelbart framställningar från flera av domkapitlen om åtgärder *dels* för att erhålla utfyllnad i anslaget för 1948, *dels* för att för framtiden undanröja spärren i resanslagslagen. Sådana framställningar ha inkommit från domkapitlen i Uppsala, Linköping, Skara, Växjö, Lund och Visby.

Över de av domkapitlen här gjorda framställningarna har *kammarkollegiet* avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt, att anslaget ur kyrkofonden för ifrågavarande ändamål höjdes, förslagsvis till 400 000 kronor. Att helt borttaga maximeringen, på sätt domkapitlen yrkat, syntes enligt kammarkollegiet allt för mycket föregripa den reglering på området, som kunde väntas i samband med prästlönerereformen. Kammarkollegiet fann det jämväl billigt, att medel utverkades för att möjliggöra fyllnadsersättning åt de präster, som på grund av den hittillsvarande maximeringen av anslaget helt eller delvis nödgats vidkännas resekostnader, som normalt bort bestridas genom tillfälligt reseanslag.

Statskontoret, som även hörts i frågan, har förklarat sig biträda vad kammarkollegiet förordat, dock med ifrågasättande att anslaget skulle begränsas till 350 000 kronor.

Rekvisitioner av medel för tillfälliga resanslag för år 1949 ha numera inkommit från samtliga domkapitlen. Rekvisitioner, vilka grunda sig på till domkapitlen ingivna och av domkapitlen preliminärt granskade ansökningar av prästerna i stiftet, sluta på en sammanlagd summa av drygt 340 000 kronor.

De under föregående år av domkapitlen ingivna rekvisitioner av medel för år 1948 till tillfälliga resanslag slutade, såsom förut nämnts, på ett efter preliminär granskning godkänt belopp, som med 91 207 kronor över-

steg vad för året stod till förfogande för ändamålet. Efter ytterligare granskning har detta belopp numera nedbringats till 89 494 kronor.

Föredraganden. Enligt 1925 års lag om resanslag åt vissa präster kunna församlingsprästerna erhålla fyllnadsersättning ur kyrkofonden för de utgifter de fått vidkännas för tjänsteresor utöver vad som tackes av deras s. k. fasta resanslag, som pastoraten ha att gälda. Enligt 5 § i lagen får dock icke för dylika fyllnadsersättningar — s. k. »tillfälliga resanslag» — användas mer än sammanlagt 200 000 kronor för år. Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen ha församlingsprästernas utgifter för dem åliggande resor i tjänsteärenden under de senaste åren på grund av den starka stegringen av resekostnaderna och andra orsaker ökat så mycket, att maximibeloppet, 200 000 kronor, numera icke förslår för sitt ändamål. Framställningar ha därför gjorts om slopande av maximeringen. Då det icke kan vara rimligt att församlingsprästerna själva skola nödgas att vidkännas kostnader för tjänsteresor, och det ej heller, såsom 1946 års prästlönekommitté framhållit, är önskvärt att genom för snäva anslag begränsa prästernas resemöjligheter, hade det måhända varit mest rationellt att avskaffa nämnda maximering. Med hänsyn till vad kammarkollegiet och statskontoret i ärendet anført vill jag emellertid icke nu ifrågasätta en dylik åtgärd utan förordar i likhet med nämnda myndigheter i stället, att maximibeloppet höjes. I enlighet med statskontorets förslag torde beloppet böra bestämmas till 350 000 kronor. Härjämte torde emellertid också av riksdagen böra utverkas medgivande, att det hittillsvarande anslaget å 200 000 kronor får överskridas med erforderligt belopp för att bereda fyllnadsersättning åt prästerna för deras resekostnader under år 1948 och, i den mån så påkallas, även för motsvarande kostnader under år 1949. — Förslag till sådan ändring av 5 § resanslagslagen, som föranledes av vad jag förordat, har uppgjorts inom ecklesiastikdepartementet.

Det i *motionerna* framförda yrkandet har samma syfte som Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del. Ur motiveringen må återgivas följande:

Stegringen i behovet av tillfälliga resanslag får i första hand hänföras till ökade resekostnader och ett intensifierat kyrkligt arbete. Av betydelse är även, att de höga anskaffnings-, underhålls- och driftkostnaderna för bil åstadkomma, att en präst blir mera obenägen att hålla sig med egen bil än tidigare. Det förtjänar nämnas, att i de fall, då en präst för sin tjänstgöring måste använda sig av bilresor, utgifterna för kyrkofonden minska med 35—45 procent, om han har egen bil och ej anlitar droskbil.

Då prästerna på grund av lägre resekostnader m. m. före 1948 inbesparat en stor procent av det för tillfälliga resanslag maximerade beloppet, vore det även lämpligt, att ersättning till präster, vilkas resekostnader överskridit de tillfälliga resanslagen, kunde av dessa medel retroaktivt utgå för tiden från och med 1949.

7. Anslag till särskild prästerlig verksamhet inom riket.

Jämlikt 6 § andra stycket punkten 5 i 1932 års kyrkofondslag, i den lydelse nämnda lagrum erhållit enligt lagen den 13 juni 1947, nr 272, må ur kyrkofonden utgå »anslag, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlönande av för särskild prästerlig tjänstgöring inom riket anställda präster». Medelst detta anslag avlönas för närvarande sammanlagt fyrtio stiftsadjunkter inom de särskilda stifteten och fyra kontraktsadjunkter inom Luleå stift, varjämte från anslaget utgår *dels* ett bidrag till svenska kyrkans diakonistyrelse med 14 000 kronor för år till avlönande av och till resekostnadsersättning åt vissa hos nämnda styrelse anställda sekreterare, *dels* enligt särskilt beslut av riksdagen (skriv. 1949: 373) från och med den 1 juli 1949 ett bidrag med 6 000 kronor för år till avlönande av för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. anställda präster, vilket sistnämnda bidrag för innevarande år fördelats med 3 000 kronor vardera för avlönande av en »studentpräst» i Uppsala och en i Stockholm. Reglerande bestämmelser om anställande av stifts- och kontraktsadjunkter och rörande deras verksamhet ha meddelats av Kungl. Maj:t den 13 juni 1947. Enligt särskilda beslut samma dag må intill utgången av juni 1950 inom stifteten finnas anställda — förutom de fyra kontraktsadjunkterna i Luleå stift — fyra stiftsadjunkter i vardera av Uppsala och Lunds stift, fem i Luleå, en i Visby och två i Stockholms stift samt tre i vart och ett av de åtta övriga stifteten.

Omfattningen av såväl stiftsadjunkts- som kontraktsadjunktsorganisationen regleras omedelbart av riksdagen, som jämlikt den inledningsvis åberopade bestämmelsen i kyrkofondslagen har att godkänna grunderna för ifrågavarande anslags utnyttjande. De nuvarande grunderna härför fastställdes i samband med riksdagens godkännande år 1947 (skriv. nr 97) av det nu gällande anslagsstadgandet. Med stöd härav infördes genom kungörelsen 1947: 309 i prästavlöningsreglementet 2 kapitlet 5 § bestämmelser angående dessa prästers avlöningsförmåner. Årsavlöningen, lika för stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt, utgöres av ett begynnelsearvode å 5 580 kronor jämte tre ålderstillägg, ett vart å 300 kronor, ävensom ödebygdstillägg enligt Kungl. Maj:ts särskilda bestämmande, dyrtids- och kristillägg enligt de grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst med äldre s. k. reglerad avlöning, samt provisoriskt lönetillägg med för närvarande 720 kronor för år. Härtill kommer resekostnadsersättning — för stifts- och kontraktsadjunkterna i Luleå stift därjämte traktamentsersättning enligt särskilda besparingsbestämmelser — antingen i form av fast resanslag för år eller omedelbart efter allmänna resereglementets bestämmelser, klass II B. Resekostnadsersättningarna, vilka enligt de av riksdagen 1947 godkända grunderna tills vidare må jämte traktamentsersättningarna utgå med tillhoppa högst 100 000 kronor för år, blevo vid

regleringen den 13 juni 1947 för tiden intill utgången av juni 1950 av Kungl. Maj:t för stiftsadjunkterna i samtliga stifteten, utom Luleå och Visby, bestämda såsom fasta resanslag, utgående för stiftsadjunkt och år med 2 400 kronor i Härnösands stift, 2 000 kronor i Uppsala, Västerås och Växjö stift, 1 800 kronor i Linköpings och Skara stift, 1 500 kronor i Strängnäs och Karlstads stift, 900 kronor i Göteborgs och Stockholms stift samt i Lunds stift efter domkapitlets fördelning med inalles högst 5 700 kronor för året. För stifts- och kontraktsadjunkterna i Luleå stift skulle resekostnads- och traktamentsersättningarna samt för stiftsadjunkten i Visby stift resekostnadsersättningen utgå efter räkning med sammanlagt för år högst 39 000 kronor i det förra och 3 000 kronor i det senare stiftet. Genom särskilt beslut den 25 november 1949 har Kungl. Maj:t medgivit, att det sålunda för Luleå stift bestämda ersättningsbeloppet finge för året 1948/49 överskridas med högst 4 580 kronor.

Genom beslutet den 13 juni 1947 ålades domkapitlet att, innan de av Kungl. Maj:t lämnade medgivandena till anställande av stifts- och kontraktsadjunkter utginge, under året förut göra anmälan till Kungl. Maj:t för respektive stift i fråga om fortsatt anställande därstädes av sådana präster. I enlighet härmed ha de olika domkapitlet numera inkommit med sina framställningar i sådant hänseende.

Vad då först angår behovet av stifts- och kontraktsadjunkter för tiden närmast efter juni 1950, så ha samtliga domkapitlet, utom domkapitlet i Visby, hemställt att få anställa samma antal som under innevarande anställningsperiod. *Domkapitlet i Visby* har anhållit att få anställa ytterligare en stiftsadjunkt, vilken framställning avstyrkts av *kammarkollegiet*.

I övrigt ha yrkanden om förändringar framställts endast i fråga om resekostnadsersättningarna åt adjunkterna.

Beräffande de yrkanden, som i sådant hänseende framställts och som bland annat avse en retroaktiv reglering för stiftsadjunkterna i Göteborgs stift, hänvisas till den i propositionen lämnade redogörelsen.

Kammarkollegiet har tillstyrkt anslagshöjningar, vilka innebära vissa inskränkningar i förhållande till de av domkapitlet framförda yrkandena.

Kammarkollegiet har härjämte, med hänsyn till svårigheterna att på förhand bedöma resekostnadernas omfattning, förordat att utöver de fördelade anslagsposterna ett extra belopp upptages, förslagsvis 12 000 kronor, för att efter särskild framställning av domkapitlet och efter Kungl. Maj:ts beprövande användas till utfyllnad av resekostnadsanslagen.

Föredraganden. Av domkapitlets framställningar och kammarkollegiets däröver avgivna utlåtande framgår, att en höjning av anslaget till resekostnads- och traktamentsersättningar åt stifts- och kontraktsadjunkterna är påkallad. Med beaktande jämväl av den omständigheten, att nämnda ersättningar icke undergått någon höjning efter den 1 juli 1947 vill jag förorda, att det för ifrågakvarande ändamål tillgängliga beloppet av högst

100 000 kronor för år höjes med 10 000 kronor till sammanlagt 110 000 kronor. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fördela detta anslagsbelopp till resekostnads- och traktamentsersättningar. Framställningen om 7 500 kronor för retroaktiv reglering av reseersättningarna åt stiftsadjunkterna i Göteborgs stift anser jag mig icke böra tillstyrka.

I likhet med kammarkollegiet finner jag det icke för närvarande tillrådligt att tillstyrka den av domkapitlet i Visby begärda utökningen av antalet stiftsadjunkter. I fråga om de övriga utgiftsposterna för stifts- och kontraktsadjunkterna samt de från samma anslag utgående bidragen till diakonistyrelsen och till studentprästverksamhet ifrågasätter jag icke några förändringar.

Utskottet.

De under 1. härovan upptagna förslagen äsyfta förlängning på ett år av de provisoriska bestämmelser om prästernas avlöning, som antagits i avbidan å den förestående, under fjolåret i princip beslutade prästlönerformen. Utskottet får tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i denna del, vilka icke innebära någon ändring i de nu gällande provisoriska bestämmelserna.

Propositionen upptager i övrigt frågor om anslag ur kyrkofonden till särskilda ändamål.

Förslagen under punkterna 2.—5. föranleda icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet får sålunda tillstyrka, att riksdagen lämnar Kungl. Maj:t de medgivanden, varom hemställts under dessa punkter.

Under punkten 6. framlägges förslag i anledning av att det i 5 § resanslagslagen angivna högsta tillåtna årliga beloppet för tillfälliga resanslag, 200 000 kronor, från och med år 1948 visat sig otillräckligt. I propositionen föreslås en ändring av lagrummet i fråga, varigenom nyssnämnda maximibelopp höjes till 350 000 kronor. För att de berörda prästerna — ordinarie församlingspräster och vissa kyrkoadjunkter — icke till följd av nu gällande maximiregel skola behöva själva vidkännas sådan under 1948 och 1949 uppkommen resekostnad som eljest skolat ersättas genom tillfälligt resanslag, begäres vidare riksdagens medgivande att utöver maximibeloppet anslag må ur kyrkofonden utgå till fyllnadsersättningar åt prästerna med högst 90 000 kronor för deras resekostnader under år 1948 samt högst 150 000 kronor för deras resekostnader under år 1949. Det i motionerna framförda förslaget uppbares av samma syften som Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del.

De resekostnader, för vilka tillfälliga resanslag utgå, kunna icke till någon del anses ersatta genom någon i prästernas avlöning ingående post. Dessa kostnader äro helt att likställa med andra tjänstemäns resekostnader och böra ersättas i samma utsträckning som dessa. Såsom föredragande statsrådet framhållit kan det icke vara rimligt, att prästerna själva skola vidkännas kostnader för tjänsteresor, och det är icke heller önskvärt att

genom alltför snäva anslag begränsa prästernas resemöjligheter. Resekostnaderna lära främst uppkomma i den s. k. fria församlingsvården; det torde vara allmänt erkänt, att denna verksamhet är synnerligen värdefull och bör uppmuntras. Såsom föredraganden jämväl uttalat hade det varit mest rationellt att avskaffa maximeringen. Härför talar icke minst möjligheten att resekostnaderna även i fortsättningen komma att ökas. Även om de skäl, som anförts mot ett slopande av varje maximering, icke synas ha större bärkraft, vill utskottet dock icke förorda någon avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag. Gällande maximibelopp bör alltså, såsom i propositionen föreslagits, genom lagändring höjas till 350 000 kronor.

I likhet med föredraganden finner utskottet, att ovannämnda under 1948 och 1949 uppkomna resekostnader böra ersättas utan hinder av hittills gällande maximiregel. Denna är emellertid meddelad i lag. Den bestämmelse i kyrkofondslagen, som reglerar kyrkofondens utgifter, hänvisar, på sätt framgår av den förut lämnade redogörelsen, till resanslagslagen. Till följd härav torde möjligheterna att bevilja anslag ur kyrkofonden till tillfälliga resanslag vara begränsade av resanslagslagens maximiregel. Det i propositionen begärda bemyndigandet att med avseende å åren 1948 och 1949 överskrida maximibeloppet skulle sålunda innebära, att avsteg finge göras från gällande lag. Att riksdagen lämnar ett sådant bemyndigande finner utskottet betänkligt. Utskottet vill i stället förorda, att bestämmelser i ämnet inarbetas i den föreslagna lagen såsom ett övergångsstadgande.

Under punkten 7. framläggas för riksdagens godkännande riktlinjer för användningen av det i 6 § andra stycket punkten 5. kyrkofondslagen omfördälda anslaget. Med detta anslag avlönas bland annat stifts- och kontraktsadjunkter. Förslaget, som avser tiden från och med den 1 juli 1950 och tills vidare, innebär icke annan ändring i förhållande till vad nu gäller än att den årliga kostnadsramen för resekostnadsersättningar åt stifts- och kontraktsadjunkter föreslås höjd från nuvarande 100 000 till 110 000 kronor. En framställning om retroaktiv ersättning åt stiftsadjunkterna i Göteborgs stift med 7 500 kronor för resekostnader under åren 1948 och 1949 har ansetts icke kunna bifallas.

Utskottet får, med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag, framhålla att styrkta resekostnader i tjänsten även för stifts- och kontraktsadjunkter i princip böra ersättas samt att statsmakterna icke böra genom för snävt utmätta resanslag begränsa dessa prästers resemöjligheter.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit visst tillägg böra göras till det genom förevarande proposition, nr 173, framlagda lagförslaget samt i anledning av motionerna I: 251 och II: 300 — måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g**angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 21 november 1925 (nr 449) om
resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat.**

Härigenom förordnas, att 5 §¹ lagen den 21 november 1925 om resanslag
åt vissa präster i nyreglerade pastorat skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

5 §.

Till tillfälliga resanslag, om vilka förmäles i 3 och 4 §§, må icke något
år användas mer än sammanlagt 350 000 kronor av kyrkofondens medel.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad
uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utan hinder av förut gällande
bestämmelser må av kyrkofondens
medel utgå tillfälliga resanslag med
sammanlagt högst 290 000 kronor
för år 1948 och 350 000 kronor för
år 1949.*

B) att riksdagen måtte bifalla vad Kungl. Maj:t före-
slagit i propositionen med avseende å punkterna 1.—5. och
7.; samt

C) att Kungl. Maj:ts förslag under punkten 6. måtte
anses besvarat genom vad utskottet hemställt under A).

Stockholm den 25 april 1950.

På första lagutskottets vägnar:

VERNER HEDLUND.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Olofsson, Lodenius, Lund-
gren, Lindblom, Cassel, Lindgren och Georg Pettersson;

från andra kammaren: herrar Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud,
Gustafsson i Borås, fru Johansson i Skövde, herrar Andersson i Björkäng
och Östlund.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1937:217.